
Међународне конференције

Ранка Рађеновић

42. Међународна конференција Округлог стола архива Осло, Норвешка, 13–18. септембар 2010.

У периоду 13–18. септембра 2010, у главном граду Норвешке Ослу одржана је 42. Међународна конференција Округлог стола архива (CITRA). Генерална тема Конференције била је *Поверење и приступ: изазови за управљање архивском грађом и архивима у ери дигитализације*, а домаћин је био Национални архив Норвешке.

У Ослу је 17. септембра одржан и редован Годишњи генерални састанак (AGM). Генерална скупштина МАС-овог огранка за Европу (EURBI-SA), одржана је 14. септембра.

Садржај и рад 42. Међународне конференције Округлог стола архива 14–17. септембар 2010.

Четрдесет друга Међународна конференција Округлог стола архива окупила је делегате из око 90 земаља, представнике неколико међународних организација, официре МАС-ових секција, почасне чланове, посматраче, укупно око 270 учесника.

Конференција је отворена 14. септембра у свечаној сали хотела и конференцијског центра Холменколен у Ослу. Учеснике је поздравио генерални директор Националног архива Норвешке Ивар Фонс (Ivar Fønnes), који је истакао значај архивске делатности и архивиста у друштву, посебно данас у обиљу различитих информација. Архивисти имају два главна изазова: *приступ* и *поверење*. Они треба да омогуће приступ комплексу докумената у ери дигитализације и да гарантују поузданост информације да би сачували електронску грађу и дигиталну архиву. Поверење је веома важно питање због његовог деловања на будућност меморије друштва. Како можемо пратити информацију? Како можемо гарантовати њен извор? Архивисти су одговорни за доношење одлуке да се сачува информација и да се гарантују поверење и приступ.

Учеснике конференције је поздравила и Nolda Römer-Кепера, потпредседник CITRA. Информативне технологије мењају свет у којем живимо, па

самим тим и принципе архивирања. Конференција CITRA 2010. године, како је истакла, посвећена је променама у архивској професији, питању поверења у информације и приступ њима. Информатичко друштво верује у приступ, а поверење и приступ су повезани са управљањем архивском грађом.

Програм и теме Конференције

Уз шест пленарних одржано је више паралелних сесија. На *првој пленарној сесији* поднета су три реферата.

Рандал Цимерсон (Randall Jimerson) из САД, професор историје и директор Програма за управљање архивима и грађом на магистарским студијама хуманитарних наука на Западном вашингтонском универзитету, излагао је на тему *Снага архива и дигитална будућност; подршка демократији и људским правима*. Дигитална будућност је већ ту, технолошке промене су видљиве и технологија треба да подржи ове циљеве – истакао је Рандал.

Јан Егеланд (Jan Egeland), директор Норвешког института за иностране послове, бивши помоћник генералног секретара УН за хуманитарне послове и координацију хитне материјалне помоћи, у излагању *Интеркултурна комуникација за превладавање нових глобалних изазова* истакао је да на питање – да ли је данас свет гори или бољи, већина одговара: консултујте архиве, катастрофе су све чешће.

Свен Молеклејв (Sven Mollekleiv), председник норвешког Црвеног крста и шеф за односе са корпорацијама, говорио је о искуству Црвеног крста у реферату *Прикупљање и размена поузданих виталних дигиталних информација у време катастрофе*. Црвени крст може да обави мисију само ако постоји поверење и ако све стране у конфликту или у катастрофама које се дешавају прихвате Црвени крст као неутралну и хуманитарну организацију. Главни чинилац у том послу је отвореност, мада би понекад требало задржати поверљиве информације због обављања мисије. У областима у којима делује Црвени крст често владају дезорганизација и конфузија. Локалне власти су у условима природне катастрофе или ратних сукоба често бескорисне, а локални архиви угрожени и њихова грађа изложена пропадању или нестајању. Стварање других организација које би координирале рад са Црвеним крстом омогућило би виталним организацијама да прикупе информације и анализирају их, односно да праве информације проследу у право време.

Црвени крст често изазива асоцијација на опасне кризе, али ова организација укључује и област операција која је мање позната – тражење несталних особа у свету. Број људи који траже овакву врсту услуге од Црвеног крста у Норвешкој удвостручен је у прошлој години. Мада је Црвеном крсту омогућен приступ националним регистрима и архивима у Данској, Шведској и Немачкој, то није случај у Норвешкој.

Пример праве и правовремене информације, како је истакао, јесте добијање информација о постављеним бомбама, када Црвени крст може успешно да реагује.

Према Црвеном крсту, један долар потрошен на обезбеђивање информације и анализу инфраструктуре је еквивалентан са пет долара вредности хуманитарне помоћи. Молеклејв је истакао кључну улогу архивиста у овом погледу.

На *другој пленарној сесији*, која је одржана 15. септембра, поднета су четири реферата.

Реферат Ивара Фонса, генералног директора Националног архива Норвешке, насловљен *Можемо ли да верујемо дигиталној грађи?*, био је посвећен улози архивиста у дигиталној ери. Кључно питање односило се на стварање концепције управљања електронским документима која заслужује поверење. Технолошке промене су увек стварале тешкоће онима који производе информацију и управљају њоме, али у дигиталној ери оне ће пред нас ставити и друге проблеме. Архивисти добијају нове обавезе и одговорности. Они морају да гарантују аутентичност, поузданост, интегритет и могућност коришћења информације, а то има кључну улогу за стабилност друштва.

Постоје, међутим, многи ризици. Немогуће је трајно чувати електронска документа у системима у којима су били створени. Дигитална грађа није стално спојена са физичком јединицом чувања. Информацију треба сачувати тако да не зависи од особености конкретних физичких носилаца. Документи се не могу очувати у оригиналним електронским системима и могу да буду оштећени у кључним етапама свог животног циклуса. Ако хоћемо да у овим специфичним условима сачувамо меморију друштва, веома је важно да овладамо новим навикама и вештинама. *За управљање електронским документима потребан је висок ниво познавања информативних технологија, што је допуна знањима и вештинама у области архивистике. Не смемо да заборавимо чињеницу да је архивистика подједнако важна као и вештине у употреби информативних технологија.* То је једини пут да се створи концепција за избегавање ризика, таквих као што је ризик од губљења информације. Следи обезбеђивање поверења у документа, не само у смислу правног доказа, него и историјског сведочанства.

Системи управљања електронским документима треба да буду у складу са низом захтева. Основни захтеви су мере и средства за управљање и контролу, који архивистима омогућавају да управљају документима, контролишу њихово коришћење и спроводе валоризацију.

Националне архивске установе, по мишљењу Фонса, као део својих професионалних обавеза треба да имају водећу улогу у стварању концепције управљања електронским документима, која би истовремено заслуживала поверење.

Данијел Карон (Daniel J. Caron), библиотекар и архивиста из Канаде, рефератом *Модернизација и документација друштва у дигиталном окружењу* подстакао је размишљања о еволуцији прилаза валоризацији у архив-

ској пракси. У свом излагању посветио је пажњу недавним изменама у националној архивској пракси.

Архивисти су одговорни за анализу и валоризацију створених докумената. Валоризација се раније спроводила после дужег периода од настанка документа. У дигиталном окружењу она треба да почне од момента стварања документа, не само да би се избегао ризик фалсификовања информација, већ и да би се потом спровео њихов одабир.

У данашњем друштву информације се јако брзо умножавају и производе се огромне количине докумената, чије трајно чување није могуће обезбедити и које нисмо дужни да сачувамо. У том смислу валоризација електронских докумената је пример кардиналне промене традиције архивске делатности.

Лућана Дуранти (Luciana Duranti), из Канаде, професор на Универзитету Британске Колумбије, Студије за библиотеке и архивске информације, вођа је тима на пројекту InterPARES, који постоји од 1999. године. У почетној концепцији о стварању, размени и обради дигиталних информација није препозната озбиљна претња грађи, због рапидне застарелости хардвера и софтвера, слабости складиштења различитих носилаца записа, лакоће којом се може манипулисати дигиталним насловима. Тим који ради на овом пројекту укључује појединце, организације и институције са пет континената, који раде у јавном и приватном сектору. Они долазе из различитих програма студија, од лингвистичких, преко филма и историје, до јавне администрације, знања о фотографији или компјутерских вештина.

Реферат Лућане Дуранти, *Превођење водеће теорије у праксу: искуство InterPARES*, само је упознао присутне са пројектом о управљању дигиталном грађом која се трајно чува. Учесници Конференције су могли да сазнају више о овом пројекту у једном од пратећих програма.

Андреас Келерхалс (Andreas Kellerhals), директор Швајцарског федералног архива, говорио је на тему *Изазови и могућности дигиталног архивирања*. Дао је *повратну информацију са 8. Европске конференције о дигиталном архивирању*, одржане априла 2010. у Женеви.

На *трећој пленарној сесији* (одржаној 16. септембра), на тему *Како изазов дигиталне грађе приближити традиционалном?* поднета су два реферата.

Тери Кук (Terry Cook) из Канаде, професор Универзитета у Манитоби, у занимљивом реферату *Поновно разматрање принципа провенијенције у ери дигитализације* није говорио о документима уопштено, већ о особеностима управљања документима у условима колективног рада и примене технологија Веб 2.0¹ и социјалних мрежа. „Принцип провенијенције“, како

¹ Национални архиви САД су објавили *Извештај о коришћењу Веб 2.0 федералних органа власти и о његовој документарној вредности* – A Report on Federal Web 2.0 Use and Record Value 2010. Национални архиви су спровели истраживање са циљем да утврде како федералне агенције користе инструменте Веб 2.0 у својој делатности и да одреде карактеристике које могу да утичу на вредност информације, створене и прослеђене у форматима Веб 2.0.

је оценио, у низу случајева треба примењивати на други начин. Мада електронска документа мењају традиционални приступ, Кук се заложио да се поново размисли о коришћењу раније актуелних концепција о основним принципима архивистике.

Постоји много одређења термина „провенијенција“, али његово основно значење је повезано са идејом „контекста“. Принцип провенијенције – то је концепција установљена у вези са документима или архивским фондовима са контекстом њиховог стварања. Тај контекст је разматран као камен темељац архивске делатности. Провенијенција – то је веза са ствараоцем документа; архивске фондове ствара административни орган. Тако смо раније тумачили овај појам.

О „провенијенцији“ у дигиталној ери треба друкчије размишљати, мада основни смисао тог темељног принципа, „контекст стварања“, остаје по старом. Начин стварања информација данас је друкчији јер се изменило друштво, а идејна „клима“ у којој живимо (постмодернизам) такође има последице. Промењене су представе о документима и архивима, а промениле су се и представе о архивистима који су постали активни посредници.

Принцип провенијенције није универзална концепција и у националним традицијама различито се тумачи. У фокусу дате концепције биле су административне структуре и овај традиционални приступ утицао је на стварање фондова и њихове описе. Провенијенција, међутим, није апстрактан већ практичан систем. Уколико канцеларијско пословање представља динамичан процес, ни идеја „провенијенције“ не може да буде статична.

Процес стварања документа се променио; користи се низ носилаца информације, људи динамично сарађују и доносе одлуке на друкчији начин. Документа се стварају у условима нове организационе културе. Нова социјална реалност има своја правила. Информацију сада ствара низ различитих стваралаца а не само један административни орган. Тај нови контекст стварања – у складу са приликама – данас представља „провенијенцију“. Како је идеја јединственог ствараоца застарела, архивски опис треба да одражава постојање неколико стваралаца уколико је „провенијенција“ постала вишестрана. У фокусу принципа провенијенције треба да буду функције, а он треба да се посматра као инструмент приступа.

Други реферат је поднела Марија Вилаверде (Maria Luisa Conde Villaverde), из Канцеларије тужиоца Шпаније, под насловом *Макро архивска наука и контекст мета информација*.

Четврта пленарна сесија (16. септембра) одржана је у више радионица:

Радионица 1: *МАС – приступ пројекту меморисања (ICA-АtoM) и Архивематика: скуп стандарда за управљање дигиталном грађом уз кориштење решења слободних и отворених извора*, у организацији Џорџа Мекензија (George McKenzie) из Шкотске и Петера ван Гардерена (Peter Van Garderen) из Холандије.

Радионица 2: *МАС – Стандард за управљање грађом (ICA-Req)*, у организацији Џенет Фостер (Janet Foster) из Велике Британије, директора TASC.

Радионица 3: *Почетак (део Б), Иницијални приступи за управљање електронском (дигиталном) грађом*, у организацији Шарон Гудинг (Sharon Alexander Gooding), са Барбадоса, менаџера за грађу на Универзитету Западне Индије и потпредседника CARBICA, МАС-овог огранка за земље Карипског мора.

Радионица 4: *Дигитална грађа судова – пројекат*, организација Луђане Дуранти из Канаде, професора Универзитета Британске Колумбије – Студије за библиотечко и архивско информисање и Адама Јенсена (Adam Jansen), из исте институције.

Пета пленарна сесија (16. септембра) одржана је као панел презентација. Тема *Време рефлексије националних архивиста: светске силе – дигиталне силе* одабрана је зато што су национални архивисти из свих региона света још увек основни чланови МАС-а. Национални архивисти штите јавну грађу и архиве, који су главни извор документоване историје за општу јавност и историчаре. Многи национални архиви су проширили традиционалне границе заштите грађе да би укључили шири опсег информација него што садржи грађа коју је створио јавни сектор. Брз развој нових електронских и друштвених медија преобразио је националне архиве и ставио их пред нове изазове.

Модератор ове панел презентације био је досадашњи председник МАС-а Јан Вилсон (Jan Wilson) из Канаде. Учесници презентације, одабрани национални архивисти из земаља различитих географских региона, били су: генерални директор Кинеског државног архива Јанг Јанг Dongquan, први заменик Федералне архивске агенције Русије Владимир Тарасов, председник Националног архива Јапана Масаја Такамаја (Masaya Takamaaya), архивиста из САД Давид Фереро (David Ferrero), библиотекар и архивиста Канаде Данијел Карон, национални архивиста Јужне Африке Грахам Домини (Graham Dominy), в. д. извршног директора Националног архива УК Оливер Морли (Oliver Morley). Учесници су, износећи ситуацију у својој земљи, допринели бољем разумевању планова усмерених на решавање садашњих и будућих изазова.

Шестом пленарном сесијом (16. септембра) председавао је генерални директор Националног архива Норвешке Ивар Фонс, који је изнео податак да је на Конференцији Округлог стола архива, осим на пленарним сесијама, рачунајући и пратеће програме, било више од 60 референата. Захвалио се свим референтима и осталим учесницима Конференције.

Директор Националног архива Шпаније Луис Калдерон (Luis Calderon) представио је Толедо у којем ће се одржати 43. Међународна конференција Округлог стола архива, 15–21. октобра 2011. Радни језици скупа биће енглески, француски, шпански и, како је изразио наду, арапски. Осим

пленарних и паралелних сесија, планиране су отворене сесије и секције за производе МАС-а. Толедо се налази 70 километара од Мадрида и већ неколико векова је велики центар преводаштва.

Нолда Ромер-Кенеп (Nolda Römer-Кенеп), потпредседница Конференције, оценила је да су организатори имали велику одговорност да осмисле садржај програма и одаберу стручне референте, у чему су успели, тако да су домаћини награђени великим аплаузом.

Годишњи генерални састанак МАС-а 17. септембар 2010.

Годишњем генералном састанку, који је одржан у две сесије, присуствовали су чланови А и Б категорије МАС-а.

На *првој сесији* минутом ћутања је одата пошта колегама који више нису међу нама – Жан-Клоду Вилтону (Jean-Claude Vilton) и Жан-Пјеру Валоа (Jean-Pierre Wallot).

Председник МАС-а у периоду 2008–2010. године, Јан Вилсон (Jan Wilson), захвалио се домаћину Конференције, генералном директору Националног архива Норвешке. Усвојен је дневни ред, а затим и Записник са Годишњег генералног састанка одржаног на Малти, 20. новембра 2009. године. Усвојен је Годишњи извештај о активностима за период 2009–2010. године. Подносили су их појединачно потпредседник МАС-а за асоцијације, потпредседник за огранке, потпредседник за секције и председници МАС-ових радних група (Атом – приступ меморији, Архиви и људска права, Дислоцирани архиви). У име Секретаријата, извештај о новом веб-сајту и његовом лансирању поднео је генерални секретар Дејвид Лич (David Leitch).

Извештају о раду поднела је Нолда Ромер-Кенеп, потпредседница СИТРА. Она је истакла да је у почетку Конференција организована као затворен састанак, да су потом уведене пленарне и паралелне сесије, као и радионице, а да је данас Конференција отворена за многе учеснике. Нагласила је значај избора у 2010. за председнике Бироа СИТРЕ за Латинску Америку и Карибе, као и за Африку и арапски свет. Одлука о месту одржавања конференције СИТРА-е у 2013. години биће донета до краја 2011. године.

Извештај је поднео и Џон Бенерс (John Benners), директор Аустралијског архива, потпредседник за Конгрес архива у 2012. години, који треба да се одржи у Бризбејну, Аустралија, 20–25. августа. Припреме за 17. конгрес у 2012. представљене су још у Куала Лумпуру 2008. године, за време 16. конгреса архива. Било је речи и о лансирању веб-сајта Конгреса.

После извештаја о раду потпредседника Комисије за програме, усвојени су статuti нових огранака као што су SARBICA (огранак МАС-а за југоисточну Азију) и PARBICA (огранак МАС-а за регион Пацифика). Чланови су се сагласили са оснивањем нове Секције литерарних архива (SLA). После усвајања финансијског извештаја за 2009. годину, потпредседник за фи-

нансије Мартин Берендсе (Martin Berendse) ослобођен је дужности. Усвојен је и финансијски извештај за 2010. годину до тренутка одржавања састанка. Извештај Радне групе о чланаринама и предлози за износ чланарине у 2011. години, као и предлог да се од идуће године уведе нови систем за чланарине у А категорији, изазвали су мноштво питања, па је одлучено да се о критеријумима за нови систем одређивања чланарине у 2012. години разматра на конференцији у Толеду. Усвојен је и извештај председника Комисије за финансијску контролу и објављени су резултати избора у 2010. години. За функције у МАС-овим телима гласало се електронским путем. МАС је добио новог председника, Мартина Берендса, националног архивисту из Холандије. Потпредседница за маркетинг и промоције је Ву Ти Мин Хунг (Vu Thi Minh Huong), генерална директорка Државног архива Вијетнама; потпредседник за програме – Луис Белардо (Lewis Bellardo), виши саветник за управљање грађом у Националном архиву САД; потпредседник за финансије – Андреас Келерхалс, директор Федералног архива Швајцарске; председник Комисије за финансијску контролу – Атакилт Асгедом (Atakilty Assefa Asgedom), генерални директор Националне библиотеке и архива Етиопије; члан Комисије за финансијску контролу – Карел Веле (Karel Velle), национални архивиста и директор Државног архива Белгије; члан Комисије за финансијску контролу – Матеуш Кошир (Matevs Kosir), руководилац Архивске комисије, Национални архив Словеније; члан CITRA Бироа за Африку и арапски свет – Абделмајид Шихи (Abdelmajid Chikhi), генерални директор Националног архива Алжира; члан CITRA Бироа за Латинску Америку и Карибе – Еугенио Бустос (Eugenio Bustos), председник Асоцијације архивиста Чилеа. Још нема номинације за члана Бироа који би представљао Европу и Северну Америку.

На *другој сесии* нови председник је представио своју визију МАС-а у наредне две године. Приоритети треба да буду: добијање веће подршке политичара; подржати Дан архива (сви архиви у свету треба да обележе неком манифестацијом овај дан – 9. јун), сарадња са међународним организацијама као што су UNESCO, UN – Програми за развој, Комисијом за људска права, Светском банком. МАС и архивисти су, по мишљењу Берендса, добри партнери за политичаре, менаџере за информисање и грађу, новинаре, истраживаче, библиотекаре, програмере и грађане. Наредних година фокус ће бити на чешћем представљању, збијању редова и јачању позиција архива. Цитатом Дирка Грасвинкела: „Архивиста је неко ко пре свих мисли на будућност“, (из 1953), Берендес је поткрепио основна стратешка одређења.

После представљања новоизабраних официра за период 2010–2012, усвојен је Статут Секције за локалне, муниципалне и територијалне архиве из 1988. године, са амандманима из 1994, 1999, 2007. и 2010. године.

Структура чланства је обogaћена новом категоријом – А-3 (категорија територијалних архива). Предложено је да чланови ове категорије имају право гласа на Годишњем генералном састанку. Дефинитивна одлука о том

предлогу, као и о износу чланарина за ову категорију, биће донета на Годишњем генералном састанку у Толеду 2011. године.

Предложен је буџет за 2011. годину и представљен Развојни план за МАС. Нова потпредседница за маркетинг и промоцију истакла је да треба: ангажовати неколико архива, музеја са УНЕСКО-м заједно; сачинити специфичан ТВ програм, да МАС и његови огранци и секције организују изложбе; ангажовати и приватни сектор, охрабрити институције и појединце да се укључе у националне и интернационалне конференције; софтвер употребити за презентацију архива на DVD, CD итд. Средствима маркетинга треба да се промовишу рад и производи МАС-а. Потребно је омогућити професионално и on-line усавршавање архивиста.

Усвојена је званично Универзална декларација о архивима. Идеја за овај документ потекла је још 2007. године на Конференцији у Квебеку, по угледу на Квебешку декларацију о архивима. Сачинила ју је Асоцијација архивиста Канаде. Декларација је иначе усвојена прошле године на МАС-овом Годишњем генералном састанку одржаном на Малти, али је сада званично постала део МАС-ове политике.²

Жан-Вилфрид Бертран (Jean-Wilfrid Bertrand), национални архивиста Хаитија и Кристоф Јакобс (Christophe Jacobs), службеник одговоран за хитне случајеве, представили су краткорочне и дугорочне планове за опоравак и реконструкцију архивске грађе Хаитија у оквиру МАС-ов пројекта „Програм за хитне случајеве“ и акција Плавог штита.

Потврђени су нови правци МАС-а и измене у Статуту, усвојене 2007. године. Досадашњи председник МАС-а Јан Вилсон као и дугогодишњи директор Архива Исланда проглашени су почасним члановима.

Поново је представљен Толедо, као место где ће се одржати наредна, 43. Међународна конференција Округлог стола архива 2011. године.

Нови председник МАС-а и потпредседница CITRA захвалили су домаћинима на организацији скупа и присутнима на учешћу.

Састанак Генералне скупштине EURBICA 14. септембар 2010.

На састанку Генералне скупштине огранка МАС-а за Европу изабран је нови Извршни одбор. До наредне Генералне скупштине 2012. године, у Извршном одбору биће: Angelika Menne-Haritz из Бундесархива, као председник Извршног бироа EURBICA; Ивар Фонс, генерални директор Националног архива Норвешке; Карел Веле, директор Државног архива Белгије; Хуан расет (Joan Boadas Raset), Асоцијација архивиста из Каталоније; Луис Калдерон, Поддирекција државних архива Шпаније; Наталија Глажар (Na-

² Превод *Универзалне декларације о архивима* може се наћи у рубрици Архивистика овог броја часописа.

talija Glazar), Архив Републике Словеније; Џорџ Мекензи, Национални архив Шкотске и Марија Спанкова (Maria Spankova), Архивски одбор у административној служби.

Група која ради нови пројекат – APENet (Archive Portal Europe) информисала је чланове EURBICA који нису у ЕУ о овом пројекту и могућности да буду интегрисани у портал. У 2011. биће две радионице везане за овај пројекат, а биће припремљена специјална документација са објашњењима о функционисању и начину интегрисања сопствених података у портал.

Веб-сајт EURBICA ће ускоро бити обновљен, уз помоћ Жан-Марка Комена (Jean-Marc Comment) из Федералног архива Швајцарске, новог стручњака за веб EURBICA.

Предложено је да се састанак наредне Генералне скупштине одржи идуће године у Толеду, где ће бити организована и Међународна конференција Округлог стола архива. Чланови су били против тога да Генерална скупштина EURBICA 2012. заседа у аустралијском граду Бризбејну, месту одржавања Конгреса. Састанак, по мишљењу већине, треба одржати у европској земљи и у том смислу предложена је Данска.

Чланови EURBICA-е су позвани да дају допринос садржају билтена и веб-сајта.